

государства, вытекающими из принадлежности индивидов к народу, которому в государстве принадлежит суверенитет. Н. Баранов называет гражданство «одной из важных атрибутивных предпосылок политической природы человека», объясняя это тем, что «между гражданином и государством складываются устойчивые и многообразные отношения, которые имеют политический характер. Гражданин непосредственно предстает в качестве политического лица, когда он вступает в отношения с государством по поводу формирования органов власти и контроля за их деятельностью или как участник референдумов, митингов, демонстраций, уличных шествий и т. д.». Именно с наличием гражданства зачастую связывается пользование лицом политическими правами и свободами. Как правило, государства не допускают наделения иностранцев большинством политических прав, существенно ограничивают возможности политического участия лиц с множественным гражданством.

Выступая универсальной ценностью, позволяющей «измерять» любые общественные события и явления, права человека в современном мире связаны с важнейшими проблемами (поддержание экологического равновесия, мира и безопасности, сохранение культурного наследия человечества и т. д.), решение которых составляет условие дальнейшего человеческого существования. Поэтому, государственная политика, как внутренняя, так и внешняя, должна быть направлена на обеспечение прав человека как высшей социальной ценности. Именно состояние защиты прав человека должно быть критерием эффективности государственной политики, приоритетом при осуществлении любых политических преобразований.

КИТАЙКА О. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
здобувач кафедри конституційного права

ЗМІСТ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ДИТИНИ

Процес становлення прав дитини в Україні як об'єкта конституційно-правового регулювання — тривалий і складний, а процес визнання дитини носієм прав, свобод, обов'язків людини й громадянина незавершений і досі триває. Тому виникає потреба подальшого наукового вивчення, з урахуванням новизни ювенального права.

Різноманітні наукові підходи до поняття «правовий статус», дають можливість визначити, що зміст правового статусу особи складають:

його права і свободи — тобто можливості діяти певним чином для задоволення своїх потреб; обов'язки і юридична відповідальність за їх невиконання чи порушення; гарантії забезпечення прав і свобод людини (Коталейчук С. П. Теоретико-правові проблеми правового статусу неповнолітніх в Україні та забезпечення його реалізації як один із основних напрямків діяльності міліції. 2004, с. 214). В Конституції України закріплені права, свободи та обов'язки дитини, які в собі відображають положення Конвенції ООН про права дитини від 20.11.1989 року.

Правовий статус дитини, як і правовий статус особи в цілому належить до числа дискусійних проблем загальнотеоретичної юриспруденції, причому найбільш спірними у правовій ювеналістиці є питання щодо структури та змісту елементів правового статусу дитини. Узагальнення різноманітних точок зору щодо формальних джерел ювенального права України дозволили зробити висновок, що правовий статус дитини — це система виражених у цінностях природного права та нормах позитивного права, гарантованих суспільством і державою суб'єктивних юридичних прав, обов'язків і відповідальності особливого суб'єкта права. Складовою частиною правового статусу дитини є її правосуб'єктність, яка має триланкову структуру: правоздатність, дієздатність, деліктоздатність (Крестовська Н. М. Ювенальне право України: генезис та сучасний стан. 2008, с 468).

Аналіз положень Конституції України дає можливість розглянути правовий статус дитини як складову правового статусу людини (наприклад, «кожен», «всі» тощо). Таким чином держава ставить перед собою завдання, на одному рівні захищати права особи, незалежно від жодних особливостей, у тому числі вікових. В той же час, через специфічні потреби дитини та неможливість їх самостійної реалізації, виникає необхідність наукового обґрунтування концепції спеціального конституційно-правового статусу дитини. Підвищення та окреме виділення правового статусу дитини в конституційних нормах, дозволить ліквідувати існуючі недогляди та правові прогалини. Такий підхід покращить ефективність державного гарантування та захищеності інтересів підлітків.

З метою забезпечення найбільшого захисту прав і законних інтересів дитини є необхідність теоретичного осмислення всієї сукупності юридичних норм, що регламентують в даний час статус неповнолітнього. Такі норми включені в різні галузі права. Ядром правового статусу дитини виступає його конституційний статус як комплексна категорія, що відображає основи юридично-закріпленого положення суб'єкта в суспільстві (Борисова Н. Е. Конституционные основы правового положения несовершеннолетних в Российской Федерации. 2004, с 379).

Конституційні права дитини — це комплекс прав і свобод, закріплених в основному законі держави, які частково характеризують

конституційно-правовий статус дитини з урахуванням особливостей розвитку людини до досягнення нею 18 років.

Так, на мою думку, до основних особистих прав дитини слід віднести право на життя; право на захист від усіх форм насильства; право на повагу честі і гідності; право на свободу слова, світогляду та віросповідання; право на ім'я і набуття громадянства; право на невтручання в особисте життя, сімейне життя. Економічні права дитини, так само як і дорослої людини складають право на власність, право на зайняття підприємницькою діяльністю (за певних обставин); право на працю; право на користування об'єктами публічної (суспільної) власності, право соціального забезпечення. До категорії культурних прав дітей, виходячи із змісту національного законодавства можливо віднести право на вільний розвиток особистості, право на свободу об'єднання у громадські організації, право на освіту. Щодо місця прав дітей в категорії основних політичних прав людини, то до досягнення повноліття, вони не можуть бути наділені політичними правами. Тобто не мають можливості до вповнення ними повноліття брати участь у виборах, бути обраними до органів державної влади, об'єднуватися в політичні партії. В той же час діти мають право брати участь в громадських організаціях, засновувати молодіжні та дитячі організації (Закон України «Про об'єднання громадян»). Однак це можливо віднести до категорії кульних, економічних чи особистих прав дитини, ніж до політичних. В залежності від діяльності громадської організації.

Важливою складовою правового статусу дитини є обов'язки дитини. На сьогодні, правові норми, що їх встановлюють, в Україні не систематизовані, а деколи і нечітко сформульовані поняття «обов'язків дитини». В національному законодавстві окремо не виділяють обов'язки дитини, при цьому вони кореспондують існуючим правам дитини. Коло обов'язків дитини існує в міжнародному та ювенальному праві. При формулюванні обов'язків дитини слід орієнтуватися не тільки на норми позитивного права, але й на християнські цінності, які виражені, наприклад, у церковному праві.

Слід зазначити, що найвагомішими елементами змісту конституційно-правового статусу дитини в Україні є:

- гарантовані суспільством і державою конституційні права та свободи дитини;
- взаємовідносини між собою та з іншими суб'єктами конституційно-правових відносин;
- обов'язки та відповідальність малолітніх та неповнолітніх.

В сучасних умовах триває розбудова новітніх стандартів конституційних прав людини, складовою яких є права дитина. Основні категорії дітей вказані в різних правових актах. У них також сформульовані певні

поняття, що характеризують особливості постійних або проміжних станів, в яких знаходиться дитина. Усе це свідчить про особливості змісту конституційно-правового статусу дитини.

БАРСЬКИЙ В. Р.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри конституційного права, кандидат юридичних наук, доцент

МОДЕЛІ ТА ЗАСОБИ ЛОБІЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ НА ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКОМУ РІВНІ

В останнє півстоліття головною тенденцією розвитку державного устрою країн-членів Європейського Союзу (далі ЄС) є дрейф від централізованого унітаризму до децентралізації. На ранніх стадіях європейської інтеграції, більшість країн-учасниць були високоцентралізованіми державами, за виключенням ФРН. На теперішній час державний устрій багатьох країн-членів ЄС характеризується у різних формах значною децентралізації.

Процеси децентралізації в країнах Європи не завжди йдуть гладко. Це пояснюється декількома факторами. Ці процеси розгортаються на тлі фронди окремих регіонів проти центральної влади, і тому всі рішення, які з ними пов'язані є політизованими. В деяких випадках право значно відстає від практики. Так, наприклад, у Нідерландах провінції вважаються автономними у своїх місцевих справах, однак юридично залишаються «агентами центральної влади», яка може керувати ними аж до їх створення чи скасування. У Бельгії децентралізація прийняла «подвійний» характер і поряд з регіонами тут створені етнолінгвістичні співтовариства, які взяли на себе у центральної влади функції управління на своїх територіях культурою, освітою, охороною здоров'я, інфраструктурою, роботою з молоддю і т. п. Таке поєднання територіальної і національно-культурної автономії зробило всю управлінську структуру країни досить громіздкою.

Представництво і лобіювання регіональних інтересів країн-членів ЄС на загальноєвропейському рівні здійснюється в різних формах. Виділяють «французьку» і «німецьку» модель представництва регіональних інтересів.

Перша модель передбачає що держава представляє в інститутах і органах ЄС національні і регіональні інтереси. У цьому випадку відбувається фактично лобіювання державної позиції щодо регіонального розвитку, вплив французьких регіонів на кінцеві рішення є опосередкованим.